

Pravidla debaty Karl Popper

Pravidla soutěžní debaty formátu “Karl Popper” pro debaty soutěží v debatní sezóně 2016/2017

1. ÚVODNÍ USTANOVENÍ

1.1 CÍLE A ZÁSADY DEBATNÍHO PROGRAMU

Cílem debatního programu je přitažlivým způsobem napomáhat rozvoji dovedností, schopností a znalostí účastníků. Soutěžní debata má vyváženou měrou vzdělávat, formovat, ale také obsahovat sportovního ducha a společenské aspekty. Upřednostňování jednoho či několika těchto požadavků na úkor jiných znamená nepochopení základních principů soutěžní debaty. Nicméně z hlediska věku účastníků je nutno stránku formativní považovat za klíčovou, neboť dochází k utváření životních postojů. Z tohoto důvodu se účastníci zavazují, že:

- a) budou zachovávat zásady fair play, slušného chování a rytířství v tom nejlepší smyslu slova,
- b) vědomě nepoužijí nepravdivou informaci,
- c) jsou ochotni debatovat na dané teze.

Rozhodčí a trenéři jednotlivých týmů se zavazují, že budou postupovat ve stejném duchu a v souladu s ním debatéry připravovat a hodnotit.

1.2 STRUKTURA SOUTĚŽNÍCH DOKUMENTŮ

Těmito pravidly se řídí debaty formátu „Karl Popper“ soutěží Debatního programu Karla Poppera (KPDP), které pořádá Asociace debatních klubů, z.s. (dále jen „ADK“). Všichni účastníci soutěží se řídí Etickým kodexem účastníků soutěží.

Organizace soutěží se řídí Soutěžním řádem. Akreditace rozhodčích se řídí Akreditačním řádem.

Soutěžní dokumenty jsou platné vždy pro celou debatní sezónu a smí být měněny jen po skončení sezóny a před prvním turnajem nové sezóny. O změně soutěžních dokumentů rozhoduje Ředitelství soutěží.

2. DEBATA FORMÁTU KARL POPPER

2.1 TEZE

Teze debaty je tvrzení, které je formulováno dostatečně jasně a kontroverzně, aby se s ním dalo rozumně souhlasit i nesouhlasit. Teze má být formulována tak, aby jasně vymezila obsah debaty a aby se z ní dalo odhadnout stanovisko afirmativního týmu.

Tezí může být zejména:

- a) tvrzení určité sporné skutečnosti (teze faktická, např. “Kriminální chování je geneticky předurčeno.”, “Vývoj v Číně spěje k revoluci.”),
- b) návrh určitého opatření, akce nebo postupu (teze návrhová, např. “Marihuana by měla být legalizována.”, “Měli bychom podporovat rozvoj jaderné energetiky.”),
- c) hodnocení určité skutečnosti nebo činnosti, nebo srovnání určitých činností nebo skutečností (hodnotová teze, např. “Tělesné tresty jsou neospravedlnitelné.”, “Ekonomické sankce přináší více škody než užitku.”, “Ochrana životního prostředí je důležitější než ekonomický rozvoj.”).

Teze může být formulována rovněž tak, že vyžaduje návrh konkrétního postupu (plánu) řešení problému, který z jejího znění plyne (Př. „Systém hodnocení studentů středních škol by se měl změnit.“ „Policie a státní zastupitelství by mělo mít více pravomocí v boji proti korupci.“). Od ostatních tezí se plánová teze odlišuje uvedením poznámky „(plán)“.

2.2 ROLE TÝMŮ

Debaty se účastní dva týmy. Jeden z týmů tezi obhajuje (afirmativní tým, popř. afirmace), druhý obhajobu teze vyvrací (tým negativní, popř. negace).

2.3 SLOŽENÍ TÝMŮ

Každý tým má nejméně tři členy, z nichž právě tři se aktivně účastní debaty. Jména a pořadí tří aktivních debatérů oznámí tým před začátkem debaty. Toto rozložení nelze po začátku debaty změnit.

2.4 ROZHODČÍ

Debatu rozhoduje a vítěze debaty určuje rozhodčí nebo panel rozhodčích. Rozhodčí posuzují debatu nezávisle a nestranně.

Nestrannosti rozhodčího překáží zejména:

- a) je-li koučem jednoho z debatujících týmů, nebo se s jedním z debatujících týmů na debatu připravoval, nebo
- b) je-li s některým z debatérů v blízkém vztahu.

Rozhodčí nevstupuje do debaty s výjimkou zabránění fyzickému násilí, nebo nápravy zjevného porušení pravidel, kterou je třeba zjednat okamžitě (např. porušení pořadí projevů mluvčích, hrubé vyrušování).

2.5 ETIKA DEBATOVÁNÍ

Dojde-li v průběhu debaty k hrubému porušení Etického kodexu účastníků soutěží, může předseda panelu po poradě s členy panelu debatu ukončit. Tým, který Etický kodex porušil, prohraje debatu kontumačně.

3. PRAVIDLA DEBATY

3.1 PRŮBĚH DEBATY A ROLE JEDNOTLIVÝCH MLUVČÍCH

3.1.1 PRVNÍ AFIRMATIVNÍ (A1)

Debatu zahajuje první mluvčí afirmativní strany (A1). Jeho právem je vymezit (definovat) tezi. A1 přednese argumentaci na podporu teze.

V debatě na plánovou tezi A1 vymezí problém, k jehož řešení teze směřuje, identifikuje jeho příčinu, představí konkrétní plán k řešení problému, resp. jeho příčiny, a uvede výhody navrhovaného řešení.

Když A1 skončí, odpoví na otázky N3 (třetího mluvčího negativní strany).

3.1.2 PRVNÍ NEGATIVNÍ (N1)

První mluvčí negativní strany (N1) přijme definici teze. Má-li však za to, že definice je v rozporu s pravidly, vysvětlí, proč definice podmínky pravidel neplní, a nabídne opravenou definici.

Nevyužil-li A1 právo definovat tezi, může N1 nabídnout definici vlastní.

N1 především vyvrátí nebo zpochybní obhajobu teze stranou afirmativní. N1 má právo představit vlastní konstruktivní argumentaci vyvracející tezi.

V plánové debatě napadne N1 některé nebo všechny body afirmativní argumentace.

Po ukončení řeči odpoví N1 na otázky, které mu klade třetí mluvčí afirmativní strany.

3.1.3 DRUHÝ AFIRMATIVNÍ (A2)

Byl-li veden spor o definici, může se A2 ke sporu vyjádřit. Nepřijme-li opravenou definici, může jedině hájit původní definici představenou A1. Představil-li definici až N1, může ji A2 napadnout, vysvětlit, proč je v rozporu s pravidly, a nabídnout opravenou definici.

A2 především rehabilituje argumentaci A1, která byla vyvrácena/zpochybněna mluvčím N1. Rovněž vyvrátí nebo zpochybní vlastní argumentaci negativního týmu, byla-li představena. Argumentaci afirmativní strany může prohloubit a doplnit.

Po ukončení řeči odpoví A2 na otázky, které mu klade první mluvčí negativní strany.

3.1.4 DRUHÝ NEGATIVNÍ (N2)

N2 vyvrátí nebo zpochybní argumentaci strany afirmativní, a to v té podobě, jak byla rehabilitována a doplněna mluvčím A2. Prohlubuje analýzu, ale nepřináší zcela nový směr vyvracení.

N2 rovněž rehabilituje vlastní negativní argumentaci, byla-li předtím představena N1. Na její podporu nepřináší nové argumenty, ale již vyřčené může podpořit novými konkrétními důkazy. Po ukončení řeči odpoví N2 na otázky, které mu klade první mluvčí afirmativní strany.

3.1.5 TŘETÍ AFIRMATIVNÍ (A3)

A3 z pohledu afirmativní strany označí a analyzuje klíčové spory v debatě a snaží se přesvědčit rozhodčího, že afirmativní strana dokázala tezi prostřednictvím své argumentace obhájit. V rámci této činnosti rehabilituje ty argumenty, které napadl N2.

Byla-li v debatě představena negativní konstruktivní argumentace, a snaží se přesvědčit rozhodčího tato linie nevyvrátila/nezpochybnila obhajobu teze.

V plánové debatě se snaží přesvědčit rozhodčího, že afirmativní strana obhájila všechny body své argumentace.

Během své řeči již nepředkládá žádné nové argumenty ani důkazy, s výjimkou reakce na nové způsoby vyvracení přednesené N2.

3.1.6 TŘETÍ NEGATIVNÍ (N3)

N3 označí a analyzuje klíčové spory v debatě a snaží se přesvědčit rozhodčího, že negativní strana dokázala během debaty vyvrátit či zásadně zpochybnit afirmativní obhajobu teze. Vysvětlí, jak k vyvrácení obhajoby teze přispěla negativní konstruktivní argumentace (byla-li představena).

V plánové debatě se snaží přesvědčit rozhodčího, že se negativní straně podařilo vyvrátit alespoň jeden ze základních bodů afirmativní argumentace (problém, příčinu, plán nebo výhody).

Během své řeči již nepředkládá žádné nové argumenty ani důkazy.

3.2 ČASOVÉ LIMITY

Řečem prvního a druhého mluvčího obou týmů je vyhrazeno 6 minut. Křížový výslech trvá 3 minuty. Třetí řeči obou týmů trvají 5 minut.

Pokračuje-li mluvčí v projevu po uplynutí časového limitu, nebude obsah toho, co řekl po limitu, s výjimkou dokončení myšlenky, brán rozhodčím v potaz.

V průběhu debaty má afirmativní tým právo vybrat si 5 minut a negativní tým 7 minut na přípravu. Čas na přípravu si týmy vybírají před projevy svých mluvčích, popř. rovněž před zahájením křížového výslechu některým ze svých mluvčích.

3.3 KOMUNIKACE BĚHEM DEBATY

Debatéři jednoho týmu spolu mohou hovořit pouze během času na přípravu kteréhokoli týmu. V průběhu jednotlivých řečí a křížových výslechů spolu nehovoří.

Jakákoliv komunikace mezi týmem a právě hovořícím řečníkem je nepřipustná. Jakákoliv komunikace kouče nebo nedebatujícího náhradníka s týmem je během debaty nepřipustná.

Zastává-li kouč funkci časoměřiče, smí dávat standardní signály časoměřiče.

3.4 DEBATOVÁNÍ V TÝMECH

Přestože role jednotlivých mluvčích v týmu je odlišná, musí jednotliví mluvčí obhajovat a rozvíjet argumentaci svého týmu a na podporu své strany v debatě vystupovat jednotně.

Za zjevně slabou budou rozhodčí považovat argumentaci, v níž si zásadně odporují jednotliví mluvčí téhož týmu. Protistraně pak ke zpochybnění/vyvrácení takové argumentace postačí na tuto chybu poukázat.

3.5 DEFINICE

Účelem definice je vysvětlit, jak afirmativní strana tezi rozumí a o čem hodlá diskutovat.

Je právem afirmativní strany definovat tezi jakýmkoliv způsobem za předpokladu, že:

- a) definice se nevzdaluje prostému významu teze,
- b) nedojde k účelovému pozměňování významů slov,
- c) je i jinak "rozumná".

Otázku, zda se definice vzdaluje prostému významu teze, rozhodčí posoudí z pohledu průměrného, inteligentního člověka.

Definice není rozumná, jestliže výrazně zužuje prostor pro argumentaci protistrany nebo ji staví do těžce obhajitelné pozice.

V plánové debatě se definicí rozumí vymezení problému. N1 smí vymezení problému napadnout, pokud afirmací uváděný problém zjevně nesouvisí s tezí. Prokáže-li negace, že afirmací vymezený problém nesouvisí s tezí, vyhrává debatu.

Spor o definici posuzuje rozhodčí jen tehdy, je-li definice napadena postupem podle bodu 3.1.2 nebo 3.1.3. Nevysvětlí-li protistrana, v čem spočívá nesprávnost definice nebo nenabídne-li definici opravenou, popř. je-li definice napadena opožděně, rozhodčí k definičnímu sporu nepřihlíží.

3.6 VEDENÍ SPORU A DŮKAZNÍ BŘEMENO

Povinností afirmativní strany je argumentovat na obhajobu teze.

Při rozhodování debaty se přednesená argumentace považuje za obhájenou, není-li vyvrácena (zpochybněna) protistranou. Rozhodčí však nepřikládají váhu argumentaci zjevně nepravdivé nebo irelevantní.

Oba týmy jsou povinny dovozovat dopad své argumentace na platnost (obhajoby) teze. U tezí návrhových a hodnotových týmy je součástí tohoto dopadu uvedení obecně akceptovatelné hodnoty, popř. více takových hodnot, k jejichž dosažení argumentace týmu přispěje, nebo mu naopak brání. Argumentům, u nichž není z argumentace týmu zřejmý dopad na platnost (obhajoby) teze, nepřikládají rozhodčí váhu.

3.7 DOKAZOVÁNÍ

Debatování je výlučně řečnickou prezentací. K fyzickým, obrazovým, apod. důkazům, které debatér předvede nebo ukáže, aniž by je popsal, se nepřihlíží.

Debatéři musí být schopni předložit zdroje důkazů, které na podporu svých tvrzení citují. To neplatí u skutečností obecně známých. Zda jde o obecně známou skutečnost, posoudí rozhodčí s ohledem na všeobecný přehled středoškolsky vzdělané osoby.

Rozhodčí si může ihned po skončení debaty vyžádat přednesený důkaz, který mu může být předložen i v elektronické podobě.

3.8 VÍTĚZSTVÍ V DEBATĚ

V debatě vítězí tým afirmativní, jestliže na základě své argumentace obhájí debatovanou tezi. V debatě vítězí tým negativní, jestliže na základě své argumentace vyvrátí či zásadně zpochybní obhajobu teze afirmativní stranou.

Negativní tým nemusí nezbytně nesouhlasit se všemi body obhajoby teze. K vítězství v debatě mu stačí, prokáže-li, že obhajoba teze afirmativní stranou nemá dopad na platnost teze (tzn., že tezi nepodporuje), popř. že tento dopad je negativní (tzn., že tezi ve skutečnosti popírá).

V plánové debatě vítězí tým afirmativní, jestliže na základě své argumentace obhájí všechny čtyři základní body své argumentace. V plánové debatě vítězí tým negativní, jestliže vyvrátí alespoň jednu část logického řetězce afirmativní argumentace (problém, příčiny, plán nebo výhody), nebo jestliže prokáže, že problém, který uvedla afirmace, nesouvisí s tezí.

Při určování vítěze debaty rozhodčí vychází z výsledků jednotlivých sporů v debatě a přihlíží k váze argumentů v debatě přednesených. Argumentaci týmů hodnotí z pozice normálního rozumného člověka, bez ohledu na své názory na debatovanou problematiku a na specifické znalosti, jimiž disponuje.

3.9 VLASTNÍ ARGUMENTACE NEGATIVNÍ STRANY

Negativní strana nemusí předkládat vlastní konstruktivní argumentaci vyvracející tezi. Jejím úkolem je především vyvrátit obhajobu teze, kterou přednesla strana afirmativní. Rozhodne-li se přesto vlastní konstruktivní argumentaci přednést, je jejím úkolem vyvrátit obhajobu teze a zároveň obhájit vlastní konstruktivní argumentaci. Úkolem afirmativní strany je potom vedle primárního úkolu obhajoby teze i vyvrácení konstruktivní argumentace negativní strany. Argumentace afirmativní a negativní strany se musí vzájemně vylučovat.

Negativní tým může zvítězit v debatě i přes to, že neobhájil svoji konstruktivní argumentaci, pokud i tak vyvrátil afirmativní obhajobu teze.

V plánové debatě nepřichází negativní konstruktivní argumentace v úvahu. Negace ovšem může přinést vlastní nevýhody plánu.

3.10 KŘÍŽOVÝ VÝSLECH

Účelem křížového výsledku je:

- a) odhalit a ukázat slabiny argumentace protistrany,
- b) připravit prostor pro argumentaci vlastní strany,
- c) objasnit řeč předchozího řečníka.

Tazatel se ptá, tázaný odpovídá. Otázky a odpovědi musí být stručné a jasné. Tazatel se smí ptát na cokoli, prokáže-li se v dalším průběhu debaty spojitost s tezí. Odpovídající smí odmítnout odpověď na osobní otázku. Tazatel smí tázaného přerušit, pokud zjevně nemluví k věci.

Informace získané během křížového výsledku strana tazatele využije v dalším průběhu debaty. Nebudou-li použity v hlavní řeči některého z debatérů, rozhodčí je nebude brát v úvahu při rozhodnutí debaty.

4. HODNOCENÍ DEBATY

4.1 OBSAH

Obsahem se rozumí použitá argumentace bez ohledu na kvalitu přednesu a podání. V kategorii obsahu rozhodčí hodnotí zejména:

- a) kvalitu, hloubku a logickou správnost analýzy problémů, které s tezí souvisí, tj. zda mluvčí správně identifikují, chápou a vysvětlují podstatu těchto problémů,
- b) relevanci argumentů ve vztahu k tezi, tj. do jaké míry přednesená argumentace tezi obhajuje, popř. její obhajobu vyvrací, a zda je z řeči zřejmý dopad argumentace na obhajobu teze,
- c) kvalitu a úroveň dokazování, tj. zda a do jaké míry přednesené důkazy podporují argumentaci týmu, zda pocházejí z věrohodných zdrojů a zda mluvčí jejich obsah a význam chápe a je schopen je vysvětlit,
- d) konzistentnost argumentace a to jak v rámci jednoho projevu, tak mezi projevy jednotlivých mluvčích téhož týmu; tj. zda se jednotlivé argumenty a projevy navzájem podporují a doplňují, nebo zda si protirečí.

Čím více argument týmu splňuje uvedená kritéria, tím větší má váhu pro obhájení teze, resp. vyvrácení její obhajoby.

4.2 FORMA

V kategorii formy rozhodčí zejména hodnotí:

- a) styl - výběr vhodných jazykových prostředků (bohatost slovní zásoby, schopnost formulace myšlenek, kompozice projevu, užívání řečnických figur apod.),

- b) způsob přednesu. Zde jde jednak o zvukovou stránku jazyka (artikulaci, intonaci, frázování, tempo), jednak o prostředky mimojazykové komunikace (mimiku, gesta, postoj, kontakt s publikem),
- c) plynulost a řečnickou přesvědčivost projevu – tzn., zda má řeč vhodný a poutavý úvod a závěr, zda dokáže zaujmout (např. také svou pohotovostí či vtipem) a upozornit posluchače na klíčové body projevu, zda jde skutečně o přednes a nikoli o předčítání projevu, a také nakolik je řečník schopen eliminovat ve svém projevu nudné fráze a formalismy,
- d) vhodnost společenského oděvu debatéra.

Užívání nespisovných jazykových prostředků bude penalizováno. Debatéři si v průběhu debaty vykájí a jsou společensky oblečeni.

4.3 STRATEGIE

V kategorii strategie se zejména hodnotí:

- a) zda je týmová argumentace konzistentní, zda má jasný cíl a směřování, zda mluvčí plní svoji úlohu v debatě,
- b) zda mluvčí sledují projevy svých kolegů a oponentů a ve svých řečech reagují na podstatné body argumentace předřečníků, zda používají informace získané během křížových výslechů,
- c) struktura projevu mluvčího, tj. zda řeč má jasný úvod, stať a závěr, zda je stať členěna na jednotlivé body, které na sebe logicky navazují,
- d) rozvržení času, tj. zda mluvčí naplní časový limit a zda jej nepřekročí (tolerance +/- 30 sekund), dále zda věnuje jednotlivým sporům čas, který odpovídá jejich relevanci pro obhajobu, resp. vyvrácení obhajoby teze.

4.4 BODOVÉ HODNOCENÍ

Bodové hodnocení slouží jako dodatečné kritérium hodnocení debaty. Není faktorem, který by rozhodoval o vítězství v debatě; vítězství v debatě může rozhodčí přisoudit i týmu, jemuž přidělil nižší počet bodů (tzv. „low point win“).

Zásadně nepřípustné je hodnocení výkonu debatéra méně než 50 nebo více než 100 body (v součtu kategorií obsahu, strategie a formy). Průměrný debatér obdrží 75 bodů.

Za křížový výslech může rozhodčí debatérovi přičíst nebo odečíst od hodnocení jeho řeči až 5 bodů. Úpravou zohlední, jak se debatérův výkon v křížovém výslechu odlišuje od jeho výkonu v řeči (mají-li otázky nebo odpovědi stejnou úroveň jako řeč, nebude rozhodčí hodnocení upravovat). U prvních mluvčích se provádí jen jedna úprava s ohledem na výkon mluvčího v obou křížových výsleších.

Při bodovém hodnocení vycházejí rozhodčí z bodovací tabulky, která je přílohou pravidel. Přitom dbají, aby obdobné výkony hodnotili obdobným počtem bodů, a přihlížejí rovněž ke standardu ostatních rozhodčích. Cílem je, aby debatér obdržel za obdobný výkon od kteréhokoli rozhodčího obdobný počet bodů.

4.5 ROZBOR DEBATY

Rozhodčí po skončení debaty na základě svých záznamů zdůvodní, kdo a proč debatu vyhrál. Zdůvodnění má být stručné, jasné a přesvědčivé, založené na rozboru argumentace, která v debatě zazněla.

Součástí odůvodnění je rovněž zhodnocení debaty včetně rad pro debatéry, jak se vyvarovat chyb, kterých se v debatě dopustili, a jak dále zlepšit své dovednosti. Rozhodčí dbají, aby zpětná vazba byla povzbudivá.

Všichni rozhodčí si povinně vedou poznámky o průběhu debaty.